

TŪKSTOŠGADES ATTĪSTĪBAS MĒRĶI: IEGUVES RŪPNIECĪBA IETEKME UZ TO SASNIEGŠANU

2000. gadā pasaules līderi vienojās par Tūkstošgades attīstības mērķiem (TAM), pieņemot ANO Tūkstošgades deklarāciju, kas vērsta uz to, lai pasaules nabadzīgākajās valstīs uzlabotu sociālos un ekonomiskos apstākļus. Visticamāk, neizpildītu politisko un finansiālo solījumu dēļ, Tūkstošgades mērķi līdz 2015. gadam, kā plānots, sasniegti netiks.

Daži pasaules reģioni tiek pakļauti lielam nabadzības riskam un saskaņā ar ANO novērtējumu visticamāk līdz 2015. gadam nespēs sasniegt vairākus Tūkstošgades attīstības mērķus (TAM).

Subsahāras Āfrika reģions ir viens no pasaules nabadzīgākajiem reģioniem. Vairākās šī reģiona valstīs veiksmīgu attīstību ierobežo augstā korupcija un pilsoniskās sabiedrības iespēju ierobežošana. Lai sasniegtu TAM, nepieciešama laba pārvaldība gan valstu līmenī, gan starptautiski, kā arī caurspīdīgas finanšu un tirdzniecības sistēmas. Vairāku TAM mērķu, it īpaši 1. mērķa „Izskaut nabadzību un badu”, 3. mērķa „Nodrošināt vienādas iespējas sievietēm un vīriešiem”, 7. mērķa „Nodrošināt vides ilgtspēju” un 8. mērķa „Palīdzēt cilvēkiem mazāk attīstītajās valstīs”, sasniegšanu šajā reģionā apdraud ieguves rūpniecība.

Pēdējo dažu desmitgažu laikā naftas ieguve uz nabadzīgākajiem iedzīvotājiem ir radījusi dramatiski ietekmi. Naftas noplūdes Nigēras deltā ir atstājušas postošu ietekmi uz dzīvo dabu un izraisījušas ūdens piesārņošanu. Apmēram 10% no Subsahāras Āfrikas reģiona CO2 emisijām rodas naftas ieguves procesā sadedzinot gāzi. Šī bīstamā un toksiskā prakse apdraud vietējo iedzīvotāju veselību un dzīvību, kā arī rada būtisku kaitējumu dabas videi.

Tūkstošgades attīstības mērķi un vide

Daudzās valstīs Subsahāras Āfrikā atrodas lieli derīgo izrakteņu krājumi – nafta, gāze, ogles, varš un citi derīgie izrakteņi. Dabas resursi varētu sniegt būtisku ieguldījumu šo valstu ekonomikas attīstībā. Diemžēl ieguves rūpniecības uzņēmumiem bezatbildīgi saimniekojot, reģiona valstis saskaras ar tādām problēmām kā toksisko atkritumu uzkrāšanās, naftas noplūdes, noplūdes no cauruļvadiem, ūdens resursu piesārņojums un ūdens krājumu izsīkšana, augsnes piesārņošana, kaitējums savvaļas dzīvniekiem, mežu izciršana, kaitējums labībai un lauksaimniecības zemei, negatīva ietekme uz cilvēku un dzīvnieku veselību. Ieguves rūpniecībai par šīm negatīvajām ietekmēm ir jāatbild.

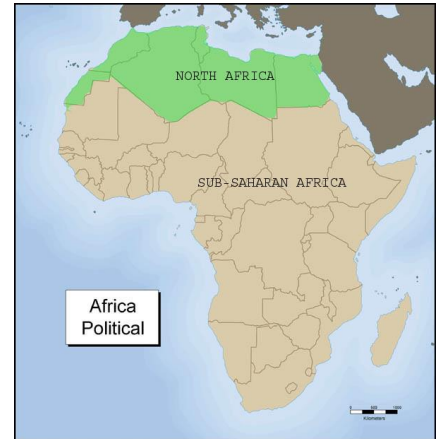
Ar derīgajiem izrakteņiem bagātajā subsahāras Āfrikas reģionā šīs nozares uzņēmumi ir īpaši ietekmīgi. Izsīkstot konvencionālo fosilo energoresursu krājumiem, ieguves rūpniecības uzņēmumi investē netradicionālo energoresursu ieguvē, piemēram, iegūstot sānekļa eļļu un bitumu smiltis. Bitumu saturošo smilšu iegūšana Subsahāras Āfrikā rada būtisku negatīvu ietekmi uz vidi un klimatu, kā arī ir nopietns šķērslis TAM 7. mērķa (vides ilgtspēja) sasniegšanai. Ieguves rūpniecībai būtu jāpievēršas atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju un infrastruktūras attīstīšanai, kā arī jārada t.s. „zaļās darbavietas”, kas nodrošinātu nodarbinātību ilgtermiņā.

Šīs aktivitātes īstenošanu finansiāli atbalsta ES programma EuropeAid projekta „Prompting change in European attitudes towards the IMF's development role and developing country debt management to help achieve the MDGs” ietvaros.

Tūkstošgades attīstības mērķi un klimats

Fosilo energoresursu sadedzināšana rada oglekļa dioksīda emisijas, kas izraisa klimata pārmaiņas. Visā pasaulē jau tiek novērotas būtiskas izmaiņas reģionālajos laika apstākļos. Šīm izmaiņām vidē būs būtiska negatīva ietekme uz lauksaimniecisko ražošanu. Ekstremāli laika apstākļi bieži iznīcina sējumus un lauksaimniecisko ražošanu. Sausums un plūdi ievērojami samazina trūcīgo valstu spēju pietiekamā apjomā izaudzēt pārtiku un pabarot izsalkušos. Neprognozējamās ietekmes lauksaimniecībā un piegāžu trūkums neapšaubāmi izraisīs pārtikas cenu kāpumu, tādā veidā radot vēl lielāku postu jau tā nabadzībā grimstošajiem. Vietējie zemnieki un kopienas Subsahāras Āfrikā

cieš no Eiropas korporāciju īstenotās darbības, kas paplašina savu darbību uz nestabilām zonām, kur vēl nesens notika militāri konflikti. Šāds piemērs ir ArcelorMittal Libērijā. Šādā situācijā zaudēt zemi nozīmē arī zaudēt iztikas avotu, pieeju primārai medicīnas aprūpei, izglītībai, pārtikai un drošam dzeramajam ūdenim.

Korupcija, resursi kā lāsts un Tūkstošgades attīstības mērķi

Dažās attīstības valstīs dziļi iesakņojusies korupcija ir viens no svarīgākajiem cilvēktiesību pārkāpumu iemesliem Subsahāras Āfrikas vietējās kopienās. Reģiona valstu valdības gadiem ilgi ir atbalstījušas ieguves rūpniecības projektus, taču vietējās kopienas no šīm investīcijām nav redzējušas nekādus labumus. Ienākumu atšķirības starp trūcīgajām attīstības valstīm un industriāli attīstītajām valstīm joprojām turpina palielināties.

Kāds varētu būt risinājums?

Nozares eksperti atzīst, ka ieguves rūpniecībai vispā pasaulē ir jāpārtrauc postošā ietekme uz vidi un iedzīvotāju dzīvēm. Jauni ieguves rūpniecības projekti ir jāaizliedz, ja vien netiek panākta iepriekšēja un godīga vienošanās ar vietējām kopienām. Jāievieš stingri vides un sociālie standarti. Eiropas Savienības valstu lēmumu pieņēmējiem ir jānodrošina, ka Eiropas uzņēmumi attīstības valstīs savā darbībā ievēro augstākos starptautiskos standartus. Un Eiropas ieguves rūpniecības uzņēmumiem, visbeidzot, ir jāuzņemas atbildība par savas darbības radīto ietekmi, kā arī jāsniedz ieguldījums Tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanā Subsahāras Āfrikas reģionā, kā arī attiecīgi citās attīstības valstīs. 8.mērķa (attīstības sadarbība) sasniegšanai nepieciešama pārrobežu sadarbība – starp attīstības un attīstītām valstīm. Globāla partnerība rada iespēju atbalstīt godīgu tirdzniecību, atvieglot attīstības valstu parādu nastu, palielināt palīdzību, uzlabot pieeju vitāli nepieciešamajiem medikamentiem un veicināt tehnoloģiju pārnesi.

Pasaules līderi ir vienojušies turpināt darbību cīņā pret nabadzību, badu un slimībām, aicinot 2015. gada sammitā **pieņemt nākamo mērķu kopumu - post-2015 Development Agenda**, lai turpinātu centienus to sasniegt pēc TAM mērķa termiņa beigām. Post-2015 tiks definēti ilgtspējīgas attīstības mērķi, un kā galvenie jautājumi tiks izvirzīti: *nabadzības mazināšana un ilgtspējīga attīstība*. Vienlaikus respektējot *cilvēktiesības*, saglabājot *mieru un drošību* un uzlabojot *labu pārvaldi*.

Vairāk informācijas:

Selina.vancane@gmail.com vai www.zalie.lv

Šīs aktivitātes īstenošanu finansiāli atbalsta ES programma EuropeAid projekta „Prompting change in European attitudes towards the IMF’s development role and developing country debt management to help achieve the MDGs” ietvaros.